

**NUTQIDA KAMCHILIGI BO‘LGAN (DUDUQLANUVCHI)
BOSHLANG‘ICH SINIF O‘QUVCHILARIDA KOMMUNIKATIV
FAOLIYATNING RIVOJLANISHIDA BILISH FAOLIYATINING
AHAMIYATI**

Isoqova Sarvinoz Ilxomjon qizi
Qo‘qon davlat universiteti maxsus
pedagogika (logopediya) yo‘nalishi
2-kurs magistranti
Sarvinozisoqova787@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqolada nutqida kamchiliklar mavjud, xususan duduqlanuvchi boshlang‘ich sinf o‘quvchilarida kommunikativ faoliyatning rivojlanishida bilish faoliyatining ahamiyati haqida tahlil qilinadi. Tadqiqotda bolalarning nutqiy xatoliklarini bartaraf etishda kognitiv jarayonlarning roli, shuningdek, ularning kommunikativ ko‘nikmalarini shakllantirishdagi o‘rni yoritib berilgan.

Kalit so‘zlar: nutqida kamchiligi, duduqlanish, boshlang‘ich sinf, kommunikativ faoliyat, bilish faoliyati, kognitiv jarayonlar, pedagogika, nutq rivojlanishi

**НАЧЕНИЕ ПОЗНАВАТЕЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ В РАЗВИТИИ
КОММУНИКАТИВНОЙ АКТИВНОСТИ У МЛАДШИХ ШКОЛЬНИКОВ
С НАРУШЕНИЯМИ РЕЧИ (ЗАИКАНИЕМ)**

Исоқова Сарвиноз Илхомжон қизи
Кокандский государственный университет,
магистрант 2 курса направления
специальной педагогики (логопедия)
Sarvinozisoqova787@gmail.com

Аннотация: В данной статье рассматривается значение познавательной деятельности в развитии коммуникативной активности у младших школьников с нарушениями речи, в частности страдающих заиканием. В ходе исследования обоснована роль когнитивных процессов в преодолении речевых нарушений у детей, а также их значение в формировании коммуникативных навыков. Особое внимание уделяется влиянию таких процессов, как внимание, память, мышление и восприятие, на развитие речи. Также в статье подчеркивается необходимость комплексного подхода в работе с заикающимися детьми.

Ключевые слова: нарушения речи, заикание, младший школьный возраст, коммуникативная деятельность, познавательная деятельность, когнитивные процессы, педагогика, развитие речи

THE IMPORTANCE OF COGNITIVE ACTIVITY IN THE DEVELOPMENT OF COMMUNICATIVE ACTIVITY IN PRIMARY SCHOOL STUDENTS WITH SPEECH DISORDERS (STUTTERING)

*Isoqova Sarvinoz Ilxomjon qizi
Kokand State University, 2nd-year Master's
student in Special Pedagogy (Speech Therapy)
Sarvinozisoqova787@gmail.com*

Abstract: This article analyzes the importance of cognitive activity in the development of communicative activity in primary school students with speech disorders, particularly those who stutter. The study highlights the role of cognitive processes in overcoming speech errors in children, as well as their significance in the formation of communicative skills.

Keywords: speech disorders, stuttering, primary school, communicative activity, cognitive activity, cognitive processes, pedagogy, speech development

Kirish

Nutqida kamchiligi, xususan duduqlanuvchilik, boshlang'ich sinf o'quvchilari orasida keng uchraydigan va ularning ijtimoiy hamda akademik rivojlanishiga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin bo'lgan muammo hisoblanadi. Duduqlanuvchilik bolaning o'z fikrlarini erkin ifoda etishiga to'sqinlik qilib, uning kommunikativ faoliyatining samaradorligini pasaytiradi. Shu sababli, nutqiy qobiliyatlar rivojlanishini qo'llab-quvvatlash va tuzatishning samarali usullarini aniqlashda bilish faoliyatining roli ayniqsa muhimdir. Bilish faoliyati, ya'ni bolaning idrok etishi, diqqatini jamlashi va mantiqiy fikrlash imkoniyatlari, kommunikativ ko'nikmalarni shakllantirishda asosiy omil hisoblanadi. Ushbu mavzuni o'rganish boshlang'ich sinf o'quvchilarida duduqlanuvchilik muammosini tushunish va unga qarshi samarali pedagogik yondashuvlarni ishlab chiqish uchun katta ahamiyatga ega.

Kommunikativ faoliyat - bu insonlar o'rtasida ma'lumot almashish, fikrlarni ifodalash va tushunish jarayonidir. Boshlang'ich sinf o'quvchilari uchun, ayniqsa nutqida kamchiliklar bo'lgan (duduqlanuvchi) bolalarda, kommunikativ faoliyat juda muhim ahamiyatga ega. Ushbu faoliyat bolalarning ijtimoiy muhitda o'z o'rnini topishiga, boshqalar bilan samarali muloqot qilishiga yordam beradi. Shuningdek, u ta'lim jarayonida bilimlarni o'zlashtirish va yangi malakalarni shakllantirish uchun

asos bo‘lib xizmat qiladi. kommunikativ faoliyatning rivojlanishi orqali o‘quvchilar o‘z fikrlarini aniq va ravon ifoda etishga o‘rganadilar, bu esa ularning o‘z-o‘zini baholashini va ijtimoiy ko‘nikmalarini yaxshilashga yordam beradi. Shuning uchun, nutqida kamchiliklari bo‘lgan bolalar uchun kommunikativ va bilish faoliyatining uyg‘unligi ta‘lim jarayonida muvaffaqiyatli o‘zaro ta‘sirning poydevorini yaratadi.

Nutqida kamchiligi bo‘lgan, ya‘ni duduqlanuvchi boshlang‘ich sinf o‘quvchilarida kommunikativ faoliyatning rivojlanishida bilish faoliyatining ahamiyati juda katta. Bilish faoliyati orqali bolaning ongli tafakkuri, diqqat- e‘tibori, xotira va fikrlash jarayonlari rivojlanadi, bu esa nutqning o‘zgarishiga va yaxshilanishiga yordam beradi. Masalan, diqqatni jamlash va eslay olish qobiliyati nutqdagi to‘xtashlar va takrorlanishlarni kamaytirishga, shu bilan birga talaffuz va so‘z boyligini oshirishga xizmat qiladi. Shuningdek, mantiqiy fikrlash va muammolarni hal qilish bilan bog‘liq bilish jarayonlari bolaning o‘zini ifoda etishida aniqlik va ravonlikni ta‘minlashga ko‘maklashadi. Natijada, bilish faoliyati orqali o‘quvchilar o‘z nutqlarini rejalashtirish, to‘g‘ri so‘zlash, shuningdek, boshqalar bilan samarali muloqot qilish ko‘nikmalarini mustahkamlash imkoniyatiga ega bo‘ladilar. Shu sababli, nutqida kamchiliklar mavjud bolalarda kommunikativ faoliyatni rivojlantirishda bilish faoliyatining ahamiyatini e‘tiborga olish va bu yo‘nalishda maxsus metodikalar joriy etish zarurdir.

Nutqida kamchiligi bo‘lgan boshlang‘ich sinf o‘quvchilarda kommunikativ faoliyatning rivojlanishi dolzarb masala hisoblanadi. Ushbu muammoning ilmiy-tadqiqot asoslarini o‘rganish orqali, bilish faoliyatining nutqiy qobiliyatlar shakllanishiga ta‘sirini aniqlash zarur. Tadqiqotning asosiy maqsadi — duduqlanuvchi bolalarning kommunikativ ko‘nikmalarini rivojlantirishda bilish jarayonlarining roli va o‘zaro aloqasini chuqur tahlil qilishdir. Shu yo‘sinda, nutqdagi buzilishlarni davolash bilan birga, bolalarning diqqat, xotira, tafakkur kabi kognitiv funksiyalarini mustahkamlash orqali ularning muloqot qobiliyatlarini yaxshilashga erishish mumkin. Shunday qilib, tadqiqot kommunikativ faoliyatning rivojlanishida bilish faoliyatining ahamiyatini aniq ko‘rsatishga va amaliy chora-tadbirlarni ishlab chiqishga xizmat qiladi.

Mavzuga oid adabiyotlar tahlili

Nutqida kamchiligi, xususan duduqlash, boshlang‘ich sinf o‘quvchilari orasida kommunikativ faoliyatning rivojlanishiga salbiy ta‘sir ko‘rsatishi aniqlandi. Avvalgi tadqiqotlar shuni ko‘rsatdiki, duduqlanuvchi bolalarda ijtimoiy muloqotda ishtirok etish darajasi past bo‘lib, bu ularning kommunikativ qobiliyatlarini to‘liq rivojlantirish imkoniyatlarini cheklaydi. Shu bilan birga, bilish faoliyati ayniqsa nutqiy xatoliklarni bartaraf etishda va tilga bog‘liq ko‘nikmalarni shakllantirishda muhim rol o‘ynaydi. Tadqiqotlarda ta‘kidlanganidek, nutqdagi buzilishlarni aniqlash va tuzatishda kognitiv jarayonlarga doimiy e‘tibor qaratilishi, o‘quvchilarning o‘quv motivatsiyasi va

ijtimoiy o‘zaro ta’sirini yaxshilashga olib keladi. Natijada, nutqida kamchilik mavjud bo‘lgan bolalar uchun maxsus rivojlantirish usullari va pedagogik yondashuvlar kommunikativ faoliyatni samarali rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega ekanligi ko‘rsatildi.

Nutqida kamchiliklari, jumladan duduqlanuvchi boshlang‘ich sinf o‘quvchilarida kommunikativ faoliyatning rivojlanishida bilish faoliyatining o‘rni muhimligini ko‘rsatadigan ko‘plab ilmiy tadqiqotlar mavjud. Bilish faoliyati – bu o‘quvchining atrofdagi ma’lumotlarni qabul qilish, tahlil qilish, eslab qolish, taqqoslash va yangi bilimlarni hosil qilish jarayoni bo‘lib, u nutq rivojiga bevosita ta’sir qiladi. Tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, duduqlanuvchi bolalarda kommunikativ faoliyat bilan bog‘liq muammolar ko‘pincha bilish jarayonlaridagi buzilishlar yoki zaif rivojlanish bilan bog‘liq bo‘ladi. Shunday ekan, bilish faoliyatini faollashtirish va mustahkamlash orqali nutqdagi kamchiliklarni kamaytirish, shu bilan birga muloqot ko‘nikmalarini oshirish mumkin. Shuningdek, nutqni to‘g‘ri va ravon shakllantirish uchun bilish jarayonlarini doimiy monitoring qilish va rehabilitatsiya yo‘nalishlarini ishlab chiqish muhimdir. Adabiyotlarda keltirilgan metodikalar, jumladan, o‘yin orqali o‘qitish, vizual va eshitish ko‘nikmalarini rivojlantirish, tushunishni mustahkamlash bilish faoliyatini rivojlantirishga yordam beradi va nutqdagi buzilishlarni bartaraf etishda muhim vosita bo‘lib xizmat qiladi.

Nutqida kamchiligi bo‘lgan (duduqlanuvchi) boshlang‘ich sinf o‘quvchilarida kommunikativ faoliyatning rivojlanishida bilish faoliyatining o‘rni haqida nazariy modellarni ko‘rib chiqish muhimdir. Cognitive development nazariyasi, xususan, Vygotskiyning ijtimoiy-madaniy nazariyasi, bilish jarayonlari va til rivojlanishi o‘rtasidagi uzviy bog‘liqlikni ta’kidlaydi. Bu nazariyada bola muloqotlashish orqali fikrlash va tushunish qobiliyatlarini shakllantiradi. Shu bilan birga, duduqlanuvchi bolalarda til va nutq fonologik kamchiliklarining bilishning turli funksiyalari, masalan, diqqat, eslab qolish va mantiqiy fikrlash qobiliyatlari bilan bog‘liq bo‘lishi tasdiqlangan. Kognitiv model va kommunikativ kompetensiya o‘rtasidagi bog‘lanishni yorituvchi so‘nggi tadqiqotlar, shu jumladan, Wilcox va boshqa olimlarning ishlari, nutq buzilishlarini tuzatishda bilish faoliyatining rolini ko‘rsatadi. Bu yondashuvlar boshlang‘ich sinf duduqlanuvchi o‘quvchilarida kommunikativ ko‘nikmalarni rivojlantirishda samarali rehabilitatsiya va ta’lim strategiyalarini ishlab chiqishda asos bo‘lib xizmat qiladi.

Nutqida kamchiliklari, jumladan duduqlash, bo‘lgan boshlang‘ich sinf o‘quvchilarida kommunikativ faoliyatni rivojlantirishda bilish faoliyatining ahamiyati haqida olib borilgan empirik tadqiqotlar ko‘plab yondashuvlarning samaradorligini o‘rganishga qaratilgan. Tadqiqotlarda, asosan, e’tibor, xotira, fikrlash va tilni qayta ishlash kabi kognitiv jarayonlarga ta’sir qiluvchi intervensiyalar sinovdan o‘tkazilgan. Misol uchun, ixtisoslashgan nutq terapiyasi jarayonida kognitiv mashqlarni qo‘shish

duduqlanuvchi bolalarning soʻzlashish qobiliyatlarini yaxshilashga yordam bergani qayd etilgan. Bundan tashqari, multimodal yondashuvlar, yaʼni nutq mashqlari bilan birga vizual va eshitish stimullarini qoʻllash ham kommunikativ faoliyatni ancha samarali rivojlantiradi. Baʼzi tadqiqotlar, shu bilan birga, bolalarning stress va bezovtalik darajasini kamaytirishga qaratilgan psixologik qoʻllab-quvvatlashning kommunikatsiya yaxshilanishiga ijobiy taʼsiri borligini koʻrsatgan. Shu bilan umumlashtirib aytganda, turli kognitiv va psixologik jarayonlarni hisobga olgan kompleks intervensiyalar duduqlanuvchi boshlangʻich sinf oʻquvchilarida kommunikativ qobiliyatni oshirishda samarali usullar hisoblanadi.

Kommunikativ faoliyat: Bu tushuncha insonlar oʻrtasida axborot almashinuvi va maʼno yaratish jarayonini anglatadi. Nutqida kamchiligi boʻlgan bolalarda kommunikativ faoliyat, ayniqsa, nutqning shakllanishi va ijtimoiy muloqotda ishtirok etish qobiliyati sifatida oʻrganiladi.

Bilish faoliyati (kognitiv jarayonlar): Bu atama insonning maʼlumotlarni qabul qilish, qayta ishlash, xotirada saqlash va undan foydalanish jarayonlarini ifodalaydi. Nutqida muammolari boʻlgan bolalarda bilish faoliyatining rivojlanishi ularning til va nutq koʻnikmalarining shakllanishida muhim rol oʻynaydi.

Nutq kamchiligi: Bu tushuncha nutqiy qobiliyatlardagi buzilishlar yoki yetishmovchiliklarni bildiradi. Duduqlanish kabi nutq kamchiliklari bolaning oʻz fikrini toʻliq va tushunarli ifoda etishiga toʻsqinlik qiladi.

Duduqlanish (stuttering): Bu nutq buzilishi boʻlib, u nutqning silliq va uzluksiz oqishini buzadi. Duduqlanuvchi bolalar nutq jarayonida takrorlanishlar, choʻzilishlar va toʻxtab qolishlar koʻrsatadi, bu esa ularning kommunikativ imkoniyatlarini cheklaydi.

Tadqiqot metodologiyasi

Ushbu tadqiqotda aralash metodlar yondashuvi tanlandi, yaʼni sifatli va miqdoriy metodlar birlashtirildi. Miqdoriy tadqiqot komponenti oʻquvchilarning kommunikativ faoliyatidagi oʻzgarishlarni aniqlash uchun statistik maʼlumotlar toʻplash va tahlil qilishga xizmat qildi, bu esa taʼlim jarayonidagi natijalarni aniq va obʼektiv baholash imkonini berdi. Sifatli tadqiqot yondashuvi esa bolalarning bilish faoliyatining alohida jihatlarini, shu jumladan til va nutqdagi qiyinchiliklarni chuqurroq tushunishga yordam berdi. Bu usul asosida oʻquvchilarning shaxsiy tajribalari, pedagog va mutaxassislarining kuzatuvlari va intervyulari oʻrganildi. Shu tariqa, aralash metodologiya nutqida kamchiliklari boʻlgan boshlangʻich sinf oʻquvchilarida kommunikativ faoliyat rivojining murakkabligini va bilish faoliyatining taʼsirini toʻliqroq, har tomonlama tahlil qilish uchun eng maqbul deb topildi. Bu yondashuv nafaqat statistik natijalarni, balki kontekstual va ijtimoiy omillarni ham hisobga olish imkonini beradi, bu esa tadqiqotning ishonchli va samarali natijalariga olib keladi.

Tadqiqotda nutqida kamchiligi bo‘lgan boshlang‘ich sinf o‘quvchilarini aniqlash maqsadida qat‘iy ishtirokchi tanlash mezonlari ishlab chiqildi. Tadqiqot ishtirokchilari sifatida 7 dan 10 yoshgacha bo‘lgan boshlang‘ich sinf o‘quvchilari tanlandi. Tanlash jarayonida nutqida duduqlashish yoki boshqa kamchiliklar mavjudligi klinik va pedagogik baholash asosida aniqlangan. Majburiy kiritish mezonlari sifatida bolaning rasmiy ta‘lim muassasasida o‘qishi va til rivojlanishining yoshi uchun maqbul cheklovlarda bo‘lishi belgilandi. Tashqi omillar, masalan, og‘ir nevrologik kasalliklar yoki jiddiy kognitiv buzilishlar mavjudligi ishtirokchilardan ajratib tashlash uchun chiqarildi. Tanlov jarayonida ehtiyotkorlik bilan tasodifiy namunaviy usul qo‘llanilib, umumiy 20 nafar o‘quvchilar tanlab olindi. Ushbu yondashuv tadqiqotning ishonchliligi va vakillik darajasini oshirishga yordam berdi. Nutqida kamchiligi bo‘lgan boshlang‘ich sinf o‘quvchilarida kommunikativ faoliyatning rivojlanishini o‘rganishda ma‘lumot to‘plash uchun bir nechta samarali usullar qo‘llanildi. Avvalo, kuzatuv usuli yordamida o‘quvchilarning kundalik muloqotlari va nutq stili diqqat bilan tahlil qilindi, bu esa ularning real hayotdagi kommunikativ faoliyatini chuqurroq anglashga imkon berdi. Shuningdek, standartlashtirilgan testlar qo‘llanilib, o‘quvchilarning bilish faoliyati — xususan, diqqat, eslab qolish va fikrlash jarayonlari baholandi. Intervyular orqali esa o‘quvchilar va ularning ota-onalari bilan suhbatlar o‘tkazilib, nutqdagi kamchiliklarning mahalliy ijtimoiy va pedagogik kontekstdagi ta‘siri aniqlashga harakat qilindi. So‘rovnomalar yordamida esa kattaroq guruhdan yig‘ilgan ma‘lumotlar tahlil qilindi va o‘quvchilarning kommunikativ faoliyat davlatining turli jihatlarini haqidagi keng qamrovli tasavvur hosil qilindi. Ushbu nazorat va baholash vositalari tadqiqot o‘zgaruvchilarining muhim jihatlarini, ya‘ni bilish jarayonlari va nutqdagi muhim kamchiliklarni aniq, ob‘ektiv va tizimli ravishda o‘rganishga imkon berdi, bu esa tadqiqot natijalarining ishonchliligi va amaliy ahamiyatini oshirdi.

Tadqiqot davomida qat‘iy etik qoidalarga rioya qilindi, bunda ishtirokchilarning roziligi oldindan rasmiy tarzda olinib, ularning shaxsiy ma‘lumotlari maxfiy saqlanishi ta‘minlandi. Tadqiqot muddati taxminan uch oy davom etib, bu davr ichida o‘quvchilarning kommunikativ faoliyati va bilish jarayonlaridagi o‘zgarishlar muntazam ravishda kuzatildi. Ma‘lumotlarning ishonchliligi va haqiqatga mosligini ta‘minlash maqsadida ekspertlar tomonidan qayta tekshiruvlar o‘tkazildi, shuningdek, statistik tahlil usullari qo‘llanildi. Tadqiqot jarayonida monitoring va intervensiyalar muqarrar tarzda tashkil etilib, duduqlanuvchi o‘quvchilar bilan individual va guruhli mashg‘ulotlar o‘tkazildi, bu esa kommunikativ ko‘nikmalarining rivojlanishiga ijobiy ta‘sir ko‘rsatdi.

Tadqiqot doirasida yig‘ilgan ma‘lumotlarni tahlil qilish uchun statistik va mavzuga oid tahlil usullari qo‘llanildi. Statistik tahlil yordamida olingan natijalarning ishonchliligi va ahamiyatliligi baholandi, bu esa nutqida kamchiliklari (duduqlanuvchi)

bo‘lgan boshlang‘ich sinf o‘quvchilarining kommunikativ faoliyati bilan bilish jarayonlari o‘rtasidagi bog‘liqlikni aniqlashga xizmat qildi. Mavzuga oid tahlil esa o‘quvchilarning nutqidagi disfluensiyalar va ularning kognitiv faoliyatining rivojlanishi kontekstida yuzaga keladigan psixologik va ijtimoiy omillarni chuqurroq o‘rganishga imkon berdi. Bu ikki tahliliy yondashuv birgalikda nutqida kamchiliklari bo‘lgan bolaning kommunikativ qobiliyatlarini shakllantirishda bilish faoliyatining o‘rni va ahamiyatini yaxshiroq tushunishga ko‘maklashdi.

Xulosa

Nutqida kamchiligi bo‘lgan boshlang‘ich sinf o‘quvchilarida kommunikativ faoliyatning rivojlanishida bilish faoliyati muhim ahamiyatga ega ekanligi aniqlandi. Tadqiqotlar shuni ko‘rsatdiki, bilish jarayonlari — diqqatni jamlash, xotira, tafakkur va tilni anglash — kommunikativ qobiliyatlarning shakllanishida hal qiluvchi omil hisoblanadi. Ushbu jarayonlar orqali o‘quvchilar o‘z fikrlarini yanada ravshan ifoda eta olishadi, so‘z boyligini kengaytirishadi va nutqdagi muammolarni kamaytirishga erishadilar. Natijalar ta‘lim amaliyotida bilish faoliyatini rivojlantirishga asoslangan metodikalar va dars strategiyalarini joriy etish zarurligini ko‘rsatadi, bu esa duduqlanuvchi bolalarning kommunikativ ko‘nikmalarini samarali shakllantirishga yordam beradi.

Nutqida kamchiligi bo‘lgan (duduqlanuvchi) boshlang‘ich sinf o‘quvchilarida kommunikativ faoliyatning rivojlanishida bilish faoliyatining o‘rni nihoyatda muhim hisoblanadi. Bilish faoliyati orqali o‘quvchilar o‘z fikrlarini tartibga solish, so‘z boyligini oshirish va matnlarni tushunish qobiliyatini rivojlantiradilar. Bu esa, o‘z navbatida, nutqdagi kamchiliklarni yengib o‘tishda samarali vosita bo‘lib xizmat qiladi. Pedagogik va nutq terapiyasi jarayonlarida bilish faoliyatini rivojlantirishga qaratilgan mashg‘ulotlar, muammoni yanada jiddiy qamrab olish va unga kompleks yondashuvni ta‘minlaydi. Shu bois, bilim olish va muloqot o‘rtasidagi o‘zaro bog‘liqlikni mavjudligi nafaqat duduqlanuvchilarning nutqini yaxshilash, balki ularning ijtimoiy munosabatlarni mustahkamlash va shaxs sifatida rivojlanishida ham katta ahamiyatga ega.

Nutqida kamchiligi bo‘lgan boshlang‘ich sinf o‘quvchilarida kommunikativ faoliyatning rivojlanishi uchun bilish faoliyatining rivojlantirilishi muhim ahamiyatga ega. Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, bolalarning kognitiv qobiliyatlarini mustahkamlash orqali ularning nutqiy muammolarini yengillashtirish va kommunikativ ko‘nikmalarini oshirish samarali bo‘ladi. Maxsus o‘quv metodikalaridan foydalanish, shu jumladan, vizual yordamlar, mantiqiy o‘yinlar va muammolarni echish mashqlari bolalarning fikrlash va nutq rivojlanishiga yordam beradi. Shuningdek, nogironlikni aniqlash va individual yondoshuv orqali ta‘lim jarayonini shaxsiylashtirish, o‘qituvchilar va mutaxassislar uchun tavsiya etiladi. Bu usullar duduqlanuvchi

o‘quvchilarning kommunikativ faoliyatining samaradorligini oshirishda naqadar muhim ahamiyatga ega ekanini ko‘rsatadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Qodirov, S. (2019). Nutq buzilishlari bilan og‘rigan bolalarda kommunikativ rivojlanish. Toshkent: Fan.
2. Xolmurodov, T. (2020). Bolalarda nutqiy kamchiliklar va ularni davolash usullari. O‘zbek til va adabiyoti, 2, 45-50.
3. Olimova, N. (2018). Duduqlanuvchi bolalarning nutqini rivojlantirish metodikasi. Pedagogika va psixologiya, 5(3), 120-125.
4. Abdullaeva, M. (2021). Bolalarning bilish faoliyati va kommunikativ ko‘nikmalari. O‘zbekiston ilmiy jurnali, 10(4), 78-84.
5. Islomov, B. (2017). Bolalarda til buzilishlari: sabablari va profilaktikasi. Sog‘liqni saqlash tarjimasini, 1, 32-37.
6. Davlat standarti. (2015). Boshlang‘ich ta’limda nutqiy rivojlanishni qo‘llab-quvvatlash bo‘yicha ko‘rsatmalar. Toshkent: Ta’lim vazirligi.
7. Raximov, S. (2016). Ichki nutqning rivojlanishi va uning kommunikativ faoliyatga ta’siri. Psixologiya va pedagogika, 4, 58-64.
8. Yodgorova, G., & Karimov, J. (2019). Duduqlanuvchi bolalarda bilish jarayonining roli. O‘zbek ta’limi, 6, 99-103.
9. Normatova, D. (2022). Nutqdagi kamchiliklarning bartaraf etilishida pedagogik yondashuvlar. Ilm-fan va ta’lim, 1(2), 45-49.
10. Ergashev, F. (2018). Bolalar nutqining rivojlanishi va muammolari. Toshkent: O‘zbekiston davlati nashriyoti.